

Toplumsal Cinsiyet Algısı Üzerine Bir Değerlendirme: Erzincan Örneği

Dr. Öğr. Ü. İbrahim AKKAŞ³

Özet

Tarihsel süreç içinde insana dair tanımlama biçimleri değişik şekillerde olmuştur. Bu tanımlama biçimlerinden en belirgin olanı cinsiyettir. Cinsiyet, biyolojik anlamda bireylerin kadın ya da erkek olarak tanımlanmasıdır. Bu tanımlama sadece biyolojik bir tanımlama olmayıp aynı zamanda kültürel bir tanımlamadır. Cinsiyete bağlı olarak yapılan kültürel tanımlama toplumsal cinsiyet kavramıyla ifade edilmektedir. Toplumsal cinsiyet kavramı; bireylerin cinsiyetine uygun rolleri yerine getirmesidir.

Toplumsal cinsiyete dair algı; toplumsal cinsiyet rolleriyle ortaya çıkar. Toplumsal cinsiyet rolleri; kadın ve erkek arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri belirleyen önemli bir etki alanını oluşturur. Bu anlamda ekonomi, siyaset, din, eğitim, hukuk, aile ve eğitim gibi alanlarda kadın ve erkeklerin farklı olduğuna dair inanç ve kabuller toplumsal cinsiyet alanında ayrımcılığa neden olmaktadır. Toplumsal cinsiyet algısının oluşmasında toplumsal cinsiyete dair edindiğimiz bilgiler merkezi öneme sahiptir. Toplumsal cinsiyet algısının olumlu ya da olumsuz yönde ortaya çıkmasında toplumsal cinsiyet rollerinin nasıl öğrenildiği çok önemlidir. Günümüzde toplumsal cinsiyet alanında yaşanan problemlerin varlığı toplumsal cinsiyet algılarının olumsuzluğunu gözler önüne sermektedir.

Bu araştırmanın amacı Erzincan’da yaşayan bireylerin toplumsal cinsiyet algısını belirlemektir. Erzincan’da ikamet eden 890 kişiye anket uygulanmıştır. Anket, “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği”nden ve demografik sorulardan oluşmaktadır. Veriler SPSS 20.0 programında analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet Algısı.

³ Dr.Öğr.Ü.İbrahim AKKAŞ, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İ.İ.B.F., Sosyal Hizmet Bölümü, ibrahimakkas191@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2468-6225>

An Evaluation On Gender Perception: The Example of Erzincan

Abstract

In the historical process, the forms of human identification have been in different forms. The most obvious of these forms of definition is gender. Gender is the biological definition of individuals as women or men. This definition is not only a biological definition, but also a cultural definition. The cultural definition based on gender is expressed with the concept of gender. The concept of gender; is that individuals fulfill their gender-appropriate roles.

Perception of gender; it arises with gender roles. Gender roles; It constitutes an important domain that determines the differences and similarities between men and women. In this sense, beliefs and acceptance that women and men are different in fields such as economy, politics, religion, education, law, family and education cause discrimination in the field of gender. The information we obtain about gender is of central importance in the formation of gender perception. How gender roles are learned is very important in the emergence of gender perception positively or negatively. The presence of problems in the field of gender today reveals the negative of gender perceptions.

The purpose of this study is to determine the gender perception of individuals living in Erzincan. A survey was applied to 890 people residing in Erzincan. The questionnaire consists of “Gender Perception Scale” and demographic questions. The data were analyzed in SPSS 20.0 program.

Key Words: Sex, Gender, Gender Perception.

GİRİŞ

Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları iç içe geçmiş birbirini tamamlayan kavramlardır. Cinsiyet, insana dair biyolojik bir tanımdır. Toplumsal cinsiyet ise, biyolojik olarak erkek ya da kadın olarak doğan bireylere kültür tarafından belirlenen rolleri ifade eder.

Toplumsal cinsiyet rolleri; erkeğe ve kadına yönelik hemen her şeyi belirler. Meslekler, kıyafetler, yeme-içme adetleri, kadın-erkek ilişkileri ve oyuncaklar gibi hayata dair her şey kültür yoluyla sosyalleşme sürecinde erkek ve kadına öğretilir. Anne-baba ve ebeveynlerin daha bireyler doğmadan doğum hazırlığına başlaması, belli renklerde kıyafetler ve oyuncaklar alması aslında toplumsal cinsiyet rollerine göre doğan bireylerin hazırlık sürecini açıklamaktadır. Doğdukları anda bireyler toplumsal cinsiyet rollerine hazırdır.

Toplumsal cinsiyete dair bireylerin öğrendiği bilgiler toplumsal cinsiyet algısını oluşturur. Toplumsal cinsiyet algısı; aile, eğitim, iş hayatı, kültür, çevre gibi faktörlere bağlı olarak değişse de halen toplumsal cinsiyet algılarında kadın ve erkeğe yönelik farklı bakış açıları varlığını korumaktadır. Erkek birincil konumda iken kadın ikincil konumda değerlendirilmektedir. Bu değerlendirme cinsiyet ve toplumsal cinsiyet temelinde bazı sorunların devam etmesinde önemlidir. Sorunların varlığından hareketle Erzincan'da yaşayan bireylerin toplumsal cinsiyet algısını belirlemek amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

1. CİNSİYET VE TOPLUMSAL CİNSİYET KAVRAMLARI

Cinsiyet kavramı; biyolojik bir kavramdır. Kadın ya da erkek olarak dünyaya gelen bireylerin biyolojik yönünü açıklar (Dökmen, 2015: 19). Yeni doğan bireylerin cinsel organına bakılarak bireylerin erkek ya da kadın olarak tanımlanmasıdır (Bhasin, 2003: 8-9).

Cinsiyet bir kimlik tanımlamasıdır. Dünyaya gelen bireylerin kadın ya da erkek olarak tanımlanmasına katkı sağlar. Bu durum kimlik kavramı açısından değerlendirildiğinde bazı toplumlarda cinsiyet kimliklerine bağlı olarak bireylerin toplumsal statü olarak farklı kategorilerde değerlendirilmesine neden olmaktadır. Belki de bu nedenle toplumsal cinsiyet kavramı uzun zamandır ciddi tartışmaların yaşandığı bir kavram olmuştur.

Cinsiyet; “erkek veya dişi olarak adlandırılan insanın iki bölümü”dür. Cinsiyet kelimesinin iki anlamı vardır: Bireyler arasındaki biyolojik farkları ifade eder (Oakley, 1985: 1).

Toplumsal cinsiyet kavramı ise; kadın ya da erkek olarak doğan bireylere toplumun yüklediği anlam ya da beklentilerdir (Segal, 2003: 3-4). Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları birlikte değerlendirildiğinde anlam taşır. Çünkü cinsiyete bağlı olarak toplumsal cinsiyet rolleri belirlenir. Bu belirleme kültür tarafından yapılır. Yani cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları bir belirleme olduğu kadar aynı zamanda farklılaşmadır. Kadını ve erkeği farklılaştırır. Kültür, bu farklılaşmayı, doğumdan itibaren cinsiyete bağlı olarak belirler.

Cinsiyet, bireylere sosyal bir statü sağlar. Toplumsal cinsiyet, kültür tarafından belirlenir. Kadın ve erkeğe yönelik davranış, tutum ve değerlerin belirlenmesinde etkilidir (Lott ve Maluso, 2002: 537).

2. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ

Rol, sosyal sistem içinde bireyin statüsüne uygun davranışları yerine getirmesidir (Parsons, 1951: 138-140). Toplumsal cinsiyet açısından rol kavramı; erkek ya da kadın olarak doğan bireylerin cinsiyetine uygun davranışlar sergilemesidir (Cornell, 1987: 84). Toplumsal cinsiyet rolleri, toplumsal sistem içinde bulunan bireylerin cinsiyetine uygun davranışları yerine getirmesidir (Altınova-Duyan, 2013: 10).

Toplumsal cinsiyet rolleri sosyalleşme sürecinde öğrenilir. Toplumsal cinsiyet rolleri öğrenildikçe toplumsal cinsiyetle ilgili algılar şekillenmeye başlar.

Toplumsal cinsiyet algısı toplumsal cinsiyet rollerine bağlı olarak ortaya çıkar. Toplumsal cinsiyet rolleri kültüre bağlı olarak değiştiğinden toplumsal cinsiyet algıları da her toplumda farklı şekilde görülür.

Toplumsal cinsiyete dair algılar bir toplum içinde farklı gruplar arasında, aileler arasında hatta aynı aile içindeki bireyler arasında dahi değişebilir (Uluocak vd., 2014: 49).

Toplumsal cinsiyet rolleri konusunda sosyalleşme sürecinde edinmeye başladığımız bilgiler zamanla kalıplaşır. Bu kalıplaşmış bilgiler toplumsal cinsiyet algısını oluşturur. Bu algılar doğru ya da yanlış olsa da insanlar bu algılara gerçekmiş gibi itibar ederler (Cüceloğlu, 2014: 391).

3. YÖNTEM

Araştırmada kişisel bilgi formu ve “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği”nden oluşan anket formu kullanılmıştır. “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği” Hasan Hüseyin ALTINOVA ve Veli DUYAN tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 25 maddeden oluşan 5’li likert tipi ölçektir. Altinova ve Duyan tarafından ölçek 442 kişiye anket yoluyla uygulanmış ve ölçeğin güvenilirliği yani Cronbach Alpha değeri 0.872 olarak bulunmuştur (Duyan-Altinova, 2013:9). Ölçeğin kullanım izni alındıktan sonra çalışmamızda kullanılmıştır.

Araştırmanın Hipotezleri ve Alt Hipotezleri: Toplumsal cinsiyet algısı bireylerin demografik özelliklerine göre farklılaşmaktadır.

H₁: Erzincan’da yaşayan bireylerin cinsiyete göre toplumsal cinsiyet algısı arasında bir fark vardır.

H₂: Erzincan’da yaşayan bireylerin yaşa göre toplumsal cinsiyet algısı arasında bir fark vardır.

H₃: Erzincan’da yaşayan bireylerin öğrenim durumuna göre toplumsal cinsiyet algısı arasında bir fark vardır.

H₄: Erzincan’da yaşayan bireylerin mesleklerine göre toplumsal cinsiyet algısı arasında bir fark vardır.

H₅: Erzincan’da yaşayan bireylerin medeni durumlarına göre toplumsal cinsiyet algısı arasında bir fark vardır.

H₆: Erzincan’da yaşayan bireylerin doğum yerine göre toplumsal cinsiyet algısı arasında bir fark vardır.

H₇: Erzincan’da yaşayan bireylerin gelir durumuna göre toplumsal cinsiyet algısı arasında bir fark vardır.

4. BULGULAR VE YORUM

4.1. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği'nin Güvenilirlik Analizi

Araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliği Cronbach Alpha yöntemiyle açıklanmıştır. Bu yöntem, ölçekte yer alan k sorunun homojen bir yapı gösteren bir bütünü ifade edip etmediğini araştırır. Ağırlıklı standart değişim ortalamasıdır ve bir ölçekteki k sorunun varyansları toplamının genel varyansa oranlanması ile elde edilir. 0 ile 1 arasında değer alan bu katsayı Cronbach Alfa katsayısı olarak adlandırılır. Cronbach Alfa katsayısı negatif ise güvenilirlik modeli bozulur.

Alfa katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirliği aşağıdaki gibi yorumlanır (Kayış, 2010: 405):

- $0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir,
- $0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçeğin güvenilirliği düşük,
- $0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçeğin oldukça güvenilir,
- $0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir.

Bu yöntemde sayı 1'e yaklaştıkça anketin güvenilirliği artmaktadır. Anket formunun güvenilirliği 0,77 çıktığından uygulanan anketin sonuçları oldukça güvenilirdir. Bartlett testi, korelasyon matrisinde değişkenlerin en azından bir kısmı arasında yüksek oranlı korelasyonlar olduğu olasılığını test eder. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterlilik testi ise, gözlenen korelasyon katsayılarının büyüklüğünü karşılaştıran indekstir. KMO oranının (0,05) in üzerinde olması gerekir (Kalaycı, 2010: 322). Buradan hareketle örneklem sayısının yeterlilik sayısını belirten KMO değeri 0,77'dir. Bu değer verilerin faktör analizi için yeterliliğini ortaya koymaktadır.

4.2. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Ait Bulgular

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Tablo

Demografik Özellikler		N	%
Cinsiyet	Kadın	441	49,9
	Erkek	449	50,1
Yaş	18 yaş altı	26	2,9
	19-25	170	19,1
	26-35	211	23,7
	36-45	197	22,1
	46-55	158	17,8
	56-65	93	10,4
	65 üzeri	35	3,9
Öğrenim Durumu	Okur-Yazar Değil	14	1,6
	Okur- Yazar okul bitirmemiş	20	2,2
	İlkokul	155	17,4
	Ortaokul	107	12,0
	Lise	258	29,0
	Fakülte-Yüksekokulu	336	37,8
Meslek	İşçi	104	11,7
	Memur	117	13,1
	Serbest Meslek(Doktor, Avukat)	58	6,5
	Ticaret	65	7,3
	Çiftçi	16	1,8
	Emekli	84	9,4
	İşsiz	55	6,2
	Ev kadını	179	20,1
	Öğrenci	124	13,9
	Diğer	88	9,4
Medeni Durum	Hiç evlenmedi	266	29,9
	Evli	571	64,2
	Eşi Ölü	30	3,4
	Boşandı	23	2,6
Doğum Yeri	Erzincan Merkez	400	44,9
	Erzincan'ın İlçeleri	228	25,6
	Erzincan'ın Köyleri	87	9,8
	Diğer merkez il	150	16,9
	Diğer ilçe	16	1,8
	Diğer köy	9	1,8
Gelir Durumu	-2000	423	47,5
	2001-4000	349	39,2
	4001-6000	94	10,6
	6001-8000	20	2,2
	8001-10000	3	,3
	1001+	1	,1

Araştırmaya katılan 890 bireyin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 2’de verilmiştir. Bu bilgilerden öne çıkan oranlara bakıldığında; katılımcıların %50,1’i erkek, %49,9’u kadın bireylerden oluşmaktadır.

Yaş açısından değerlendirdiğimizde en çok katılımı %23’lük oranla 211 kişiyle 26-35 yaş aralığında olan bireyler sağlamıştır. En az katılımı %2,9’luk oranla 26 kişiyle 18 yaş altı aralığında olan bireyler sağlamıştır.

Öğrenim durumu açısından değerlendirdiğimizde en çok katılımı %37,8’lik oranla 336 kişiyle Fakülte/Yükseköğretim mezunu olan bireyler sağlamıştır. En az katılımı %1,6’lık oranla 14 kişiyle Okuryazar olmayan bireyler sağlamıştır.

Meslek açısından değerlendirdiğimizde en çok katılımı %20,1’lik oranla 179 kişiyle ev kadını olan bireyler sağlamıştır. En az katılımı %1,8’lik oranla 16 kişiyle çiftçi olan bireyler sağlamıştır.

Gelir durumuna göre en çok katılım 2000 Türk Lirası’nın altında gelire sahip olanlardır. En düşük katılım ise 1001 Türk Lirası’nın üzerinde gelire sahip olan katılımcılardır.

Medeni durum açısından değerlendirdiğimizde en çok katılımı %64,2’lik oranla 571 kişiyle evli olan bireyler sağlamıştır. En az katılımı %2,6’lık oranla 23 kişiyle boşanmış bireyler sağlamıştır.

Doğum yeri açısından değerlendirdiğimizde en çok katılımı %44,9’luk oranla 400 kişiyle Erzincan merkez doğumlu olan bireyler sağlamıştır. En az katılımı %1,8’lik oranla 9 kişiyle diğer köyde doğan bireyler sağlamıştır.

5. ARAŞTIRMA BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Erzincan’da yaşayan bireylerin “Toplumsal Cinsiyet Algısı”na ilişkin görüşlerinin farklılaşp farklılaşmadığını belirlemeye yönelik hipotezler aşağıda sırasıyla analiz edilmiştir. Veriler normal dağıldığı için hipotezler sıranırken parametrik testlerden One Way ANOVA ve Bağımsız Örneklem T testi kullanılmıştır. Ankette yer alan iki cevaplı sorular (Cinsiyet) arasındaki farklılığı tespit etmek için T testi kullanılmıştır. Cevaplarının ikiden fazla olduğu sorularda F testi (One Way ANOVA) kullanılmıştır. F testinde gruplar arasındaki farklılığı

olanlar için Post HOC ve Tukey HSD testi sonuçlarına bakılarak detaylı bir açıklama yapılmıştır. Çalışmada anlamlı ve anlamsız fark bulunan hipotezlere yer verilmiştir.

6. FARKLILIK TESTLERİ

Tablo 2: Farklılık Testi Tablosu

Değişkenler		N	Ortalama r	t Değeri	Sig(p) Değeri
Cinsiyet	Kadın	441	2,5007	-,781	,435
	Erkek	449	2,5252		
				F Değeri	Sig(p) Değeri
Yaş	18 yaş altı	26	2,6338	4,962	,000
	19-25	170	2,6339		
	26-35	211	2,4942		
	36-45	197	2,5281		
	46-55	158	2,4919		
	56-65	93	2,3905		
	65 üzeri	35	2,2800		
				F Değeri	Sig(p) Değeri
Öğrenim Durumu	Okur-Yazar Değil	14	2,2343	3,938	,002
	Okur- Yazar okul bitirmemiş	20	2,4940		
	İlkokul	155	2,4493		
	Ortaokul	107	2,4740		
	Lise	258	2,4808		
	Fakülte-Yüksekokulu	336	2,5918		
				F Değeri	Sig(p) Değeri
Meslek	İşçi	104	2,4696	2,545	,007
	Memur	117	2,5056		
	Serbest Meslek(Doktor, Avukat)	58	2,5234		
	Ticaret	65	2,4671		
	Çiftçi	16	2,4600		
	Emekli	84	2,3757		

	İşsiz	55	2,5811		
	Ev kadını	179	2,4760		
	Öğrenci	124	2,6229		
	Diğer	88	2,6177		
				F Değeri	Sig(p) Değeri
Medeni Durum	Hiç evlenmedi	266	2,6233	8,363	,000
	Evli	571	2,4587		
	Eşi Ölü	30	2,4653		
	Boşandı	23	2,6400		
				F Değeri	Sig(p) Değeri
Doğum Yeri	Erzincan Merkez	400	2,4904	6,774	,000
	Erzincan'ın İlçeleri	228	2,4609		
	Erzincan'ın Köyleri	87	2,4418		
	Diğer merkez il	150	2,6328		
	Diğer ilçe	16	2,9825		
	Diğer köy	9	2,6756		
				F Değeri	Sig(p) Değeri
Gelir Durumu	-2000	423	2,5242	-,527	,598
	2001-4000	349	2,4941		
	4001-6000	94	2,5081		
	6001-8000	20	2,6120		
	8001-10000	3	2,4800		
	1001+	1	2,8000		

H₁: Erzincan'da yaşayan bireylerin cinsiyete göre toplumsal cinsiyet algısı arasında bir fark vardır.

Tablo cinsiyet değişkenine göre “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği” anlamında kadınlarla erkeklerin farklılaşp farklılaşmadığını açıklamaktadır. Bu tabloda (Sig. 2-tailed) değerine bakmak gerekir. (Sig. 2-tailed=,435) değerinin 0,05’den küçük olması değişkenler arasında anlamlı farklılık olduğunu; büyük olması ise anlamlı bir fark olmadığını gösterir. Tabloya göre “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği” ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı fark yoktur. Toplumsal cinsiyet rolleri kültür tarafından belirlenir. Kültür aslında toplumsal cinsiyet rolleri konusunda katı kurallara sahiptir. Her bireyden cinsiyetine uygun davranışları bekler. Bu durum, toplumsal cinsiyet algısını etkiler (Butler, 2016: 54-55). Algı ise toplum içinde kadın

ve erkek olarak doğan bireylerin statüsünü belirler. Toplumsal cinsiyet algısı erkek ve kadınlarda farklı olması gerekirken çalışmamızda herhangi bir fark çıkmamıştır.

H₂: Erzincan’da yaşayan bireylerin yaşa göre toplumsal cinsiyet algısı arasında bir fark vardır.

Tablo yaş değişkenine göre “Toplumsal Cinsiyet Algısı”nın farklılaşıp farklılaşmadığını açıklamaktadır. (Sig. 2-tailed=,000) değerinin 0,05’den küçük olması değişkenler arasında anlamlı farklılık olduğunu gösterir. Tabloya göre “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği” ile yaş değişkeni arasında anlamlı fark vardır.

Bu farklılığı açıklamak için Post Hoc Testi olan Tukey HSD ve LSD verilerini incelememiz gerekir.

Toplumsal Cinsiyet Algısı ölçeğinin yaşa göre hangi unsurlarının farklılaştığını bulmamız gerekecektir. Tukey HSD test sonucuna göre 18 yaş altında olanlarla 65 üstü olanlar arasında (,35385*) anlamlı fark vardır.

19-25 yaşında olanlarla; 46-55 yaşında olanlar (Tukey HSD=,24334*) ile 65 yaş üzerinde olanlar arasında (Tukey HSD=,35388*) anlamlı fark vardır.

LSD sonuçlarına baktığımızda; 18 yaşın altındakilerle; 56-65 yaş aralığında olanlar (LSD=,24331*) ile 65 yaş üzerinde olanlar arasında (LSD=,35385*) anlamlı fark vardır.

19-25 yaş arasında olanlar ile; 26-35 yaş aralığında olanlar (,13966*), 36-45 yaş arasında (,10576*), 46-55 yaş arasında (,14198*), 56-65 yaş arasında (,24334*), 65 yaş üzerinde (,35388*) olanlar arasında anlamlı fark vardır.

56-65 yaş arasında olanlar ile; 18 yaşından küçük olanlar (-,24331*) arasında, 19-25 yaş arasında (-,24334*), 36-45 yaş arasında (-,13658*) olanlar arasında anlamlı fark vardır.

H₃: Erzincan’da yaşayan bireylerin öğrenim durumuna göre toplumsal cinsiyet algısı arasında bir fark vardır.

Bu tablo öğrenim durumuna göre “Toplumsal Cinsiyet Algısı”nın farklılaşıp farklılaşmadığını açıklamaktadır. (Sig. 2-tailed=,002) değerinin 0,05’den küçük olması değişkenler arasında anlamlı farklılık olduğunu gösterir. Tabloya göre “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği” ile öğrenim durumu değişkeni arasında anlamlı fark vardır.

Bu farklılığı açıklamak için Post Hoc Testi olan Tukey HSD ve LSD verilerini incelememiz gerekir. Toplumsal Cinsiyet Algısı ölçeğinin öğrenim durumu arasında anlamlı fark vardır. İlkokul mezunlarıyla; fakülte/yüksekokul mezunu olanlar arasında (Tukey HSD=-,14250*) anlamlı fark vardır. Lise ve dengi okullardan mezun olanlarla Yüksekokul/Fakülte mezunları arasında (Tukey HSD=-,11101*) arasında anlamlı fark vardır. Yüksekokul/Fakülte mezunları ile Lise ve dengi okullardan mezun olanlar arasında (Tukey HSD=-,11101*) anlamlı fark vardır. Eğitim seviyesinin yüksek ya da düşük olması toplumsal cinsiyet rollerinin algılanmasında etkilidir. Geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri genellikle eğitim seviyesi düşük bireyler tarafından benimsenirken, eğitim seviyesi yüksek olan bireyler toplumsal cinsiyet rolleri bakımından daha esnek ve eşitlikçi bakışa sahiptir.

H4: Erzincan’da yaşayan bireylerin mesleklerine göre toplumsal cinsiyet algısı arasında bir fark vardır.

Bu tablo meslek değişkenine göre “Toplumsal Cinsiyet Algısı”nın farklılaşıp farklılaşmadığını açıklamaktadır. (Sig. 2-tailed=,007) değerinin 0,05’den küçük olması değişkenler arasında anlamlı farklılık olduğunu gösterir. Tabloya göre “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği” ile meslek değişkeni arasında anlamlı fark vardır.

Bu farklılığı açıklamak için Post Hoc Testi olan Tukey HSD ve LSD verilerini incelememiz gerekir.

Emekli olanlarla öğrenciler arasında (Tukey HSD=-,24719*) ve diğer meslek grupları arasında (Tukey HSD=-,24201*) anlamlı fark vardır.

İşçi olanlarla öğrenciler arasında (LSD=-,15329*) ve diğer meslek grupları arasında (LSD=-,14811*) anlamlı fark vardır.

Ticaretle uğraşanlarla öğrenciler arasında (LSD=-,15583*) ve diğer meslek grupları arasında (LSD=-,15065*) anlamlı fark vardır.

İşsiz olanlarla emekliler arasında (LSD=-,20538*) arasında anlamlı fark vardır.

Ev kadını olanlarla öğrenciler arasında (LSD=-,14693*) ve diğer meslek grupları arasında (LSD=-,14175*) anlamlı fark vardır.

Öğrencilerle; işçiler arasında (LSD=-,15329*), ticaretle uğraşanlar arasında (LSD=-,15583*), emekli olanlarla (LSD=-,24719*), ve ev kadınları arasında (LSD=-,14693*) anlamlı fark vardır.

Diğer meslek mensuplarıyla; işçiler arasında (LSD=,14811*), ticaretle uğraşanlar arasında (LSD=,15065*), emekli olanlarla (LSD=,24201*), ve ev kadınları arasında (LSD=,14271*) anlamlı fark vardır.

H₅: Erzincan’da yaşayan bireylerin medeni durumlarına göre toplumsal cinsiyet algısı arasında bir fark vardır.

Bu tablo medeni durum değişkenine göre “Toplumsal Cinsiyet Algısı”nın farklılaşp farklılaşmadığını açıklamaktadır. (Sig. 2-tailed=,000) değerinin 0,05’den küçük olması değişkenler arasında anlamlı farklılık olduğunu gösterir. Tabloya göre “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği” ile medeni durum değişkeni arasında anlamlı fark vardır.

Bu farklılığı açıklamak için Post Hoc Testi olan Tukey HSD ve LSD verilerini incelememiz gerekir. Hiç evlenmeyenlerle; evliler arasında (Tukey HSD=16460*) anlamlı fark vardır. . Medeni durum, aile yapısı gibi özellikler toplumsal cinsiyet algısını etkiler. Evli olanlar ve boşananlar ya da hiç evlenmeyenlerin toplumsal cinsiyet algısı farklılaşmaktadır. Çünkü aile içi roller, aile içinde benimsenen normlar, aile reisinin tutumları, kadın ve erkeğe bakış açıları gibi özellikler kadına ve erkeğe bakış açısında önem taşır.

H₆: Erzincan’da yaşayan bireylerin doğum yerine göre toplumsal cinsiyet algısı arasında bir fark vardır.

Bu tablo doğum yeri değişkenine göre “Toplumsal Cinsiyet Algısı”nın farklılaşp farklılaşmadığını açıklamaktadır. (Sig. 2-tailed=,000) değerinin 0,05’den küçük olması değişkenler arasında anlamlı farklılık olduğunu gösterir. Tabloya göre “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği” ile doğum yeri değişkeni arasında anlamlı fark vardır.

Bu farklılığı açıklamak için Post Hoc Testi olan Tukey HSD ve LSD verilerini incelememiz gerekir.

Erzincan merkez doğumlu olanlarla; diğer il merkezinde doğanlar arasında (Tukey HSD=-,14240*) ve diğer ilçe doğumlu olanlar(Tukey HSD=-,49210*) arasında anlamlı fark vardır.

Erzincan’ın ilçelerinde doğanlar ile; diğer merkez illerde doğanlar arasında (Tukey HSD=-,17192*) ve diğer ilçelerde doğanlar arasında (Tukey HSD=-,52162*) anlamlı fark vardır.

Erzincan'ın köylerinde doğanlar ile; diğer merkez illerde doğanlar arasında (Tukey HSD=-,19096*) ve diğer ilçelerde doğanlar arasında (Tukey HSD=-,54066*) anlamlı fark vardır.

Diğer merkez illerde doğanlar ile; Erzincan merkezde doğanlar arasında (Tukey HSD=,49210*), Erzincan'ın ilçelerinde doğanlar arasında (Tukey HSD=,52162*), Erzincan'ın köylerinde doğanlar arasında (Tukey HSD=,54066*), diğer merkez illerde doğanlar arasında (Tukey HSD=,34970*) anlamlı fark vardır. Doğum yeri kültür ve değerler açısından önem taşır. Bireyler doğdukları ve yaşadıkları yere özgü öğrenmiş oldukları kültürel özelliklere bağlı olarak toplumsal cinsiyet algısına sahip olur.

H7: Erzincan'da yaşayan bireylerin gelir durumuna göre toplumsal cinsiyet algısı arasında bir fark vardır.

Bu tablo gelir değişkenine göre “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği”nin farklılaşp farklılaşmadığını açıklamaktadır. Bu tabloda (Sig. 2-tailed) değerine bakmak gerekir. (Sig. 2-tailed=,598) değerinin 0,05'den küçük olması değişkenler arasında anlamlı farklılık olduğunu; küçük olması ise anlamlı bir fark olmadığını gösterir. Tabloya göre “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği” ile gelir değişkeni arasında anlamlı fark yoktur.

SONUÇ

Bireylerin doğumuyla başlayan cinsiyet tanımlaması, gelişim dönemlerine bağlı olarak toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenilmesiyle devam eder. Toplumsal cinsiyet algısı, zamana, topluma, kültüre hatta aynı toplumda ve kültürel ortamda yaşayan bireylerin bakış açısına göre değişebilir. Toplumsal cinsiyet rolleri geleneksel ve modern toplumsal cinsiyet rolleri olarak iki farklı şekilde değerlendirilir. Geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinde kadın özel alana ait, ev işlerinden sorumlu, çocuk doğurma ve bakma yükümlülüğü olan birey olarak görülmektedir. Erkek ise kamusal alanda çalışıp evin ekonomik gelirini sağlama, ailenin reisi konumundaydı. Modern toplumlarda ise toplumsal cinsiyet rolleri değişmiştir. Kentleşme olgusuyla birlikte; kadının iş hayatına katılması, eğitim fırsatlarından daha fazla faydalanması, iş bölümü kavramının değişmesine yol açmıştır. Bu anlamda toplumsal cinsiyet rolleri de değişmiştir. Toplumsal cinsiyet rollerinin değişimi toplumsal cinsiyet rollerindeki algıyı değiştirmiştir. Bu çalışmanın amacı; Erzincan'da bireylerin toplumsal cinsiyet algısını belirlemektir. Araştırma bulgularında bazı hipotezlerimiz kabul edilirken bazıları da reddedilmiştir.

Hipotez testlerine baktığımızda; “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği” ile cinsiyet değişkeni arasında herhangi bir anlamlı fark yoktur. H₁ hipotezi reddedilmiştir. “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği” ile yaş değişkeni arasında herhangi bir anlamlı fark vardır. H₂ hipotezi kabul edilmiştir. “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği” ile öğrenim durumu değişkeni arasında herhangi bir anlamlı fark vardır. H₃ hipotezi kabul edilmiştir. “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği” ile meslek değişkeni arasında herhangi bir anlamlı fark vardır. H₄ hipotezi kabul edilmiştir. “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği” ile medeni durum değişkeni arasında herhangi bir anlamlı fark vardır. H₅ hipotezi kabul edilmiştir. “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği” ile doğum yeri değişkeni arasında herhangi bir anlamlı fark vardır. H₆ hipotezi kabul edilmiştir. “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği” ile gelir değişkeni arasında herhangi bir anlamlı fark yoktur. H₇ hipotezi reddedilmiştir.

KAYNAKÇA

ALTINOVA, H. H. ve DUYAN, V. (2013). Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin Geçerlik Güvenirlik Çalışması, Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, 24(2), 9-22.

BHASIN, K. (2003). Toplumsal Cinsiyet ‘Bize Yüklenen Roller’, (Çev. K. Ay), İstanbul: Liseli Kıvılcım Eğitim Broşürleri.

BUTLER, J. (2016). Cinsiyet belası feminizm ve kimliğin alt üst edilmesi, (Çev. Ertür B.), İstanbul: Metis Yayınları.

CORNELL, R.W. (1987). Toplumsal cinsiyet ve iktidar, (Çev. C. Soydemir), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

CÜCELOĞLU, D., (2014). İnsan ve davranışı, İstanbul: Remzi Kitabevi.

DÖKMEN, Z. Y. (2015). Toplumsal Cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar. İstanbul: Remzi Kitabevi.

KALAYCI, Ş. (2010). SPSS Uygulamalı Çoklu Değişkenli İstatistik Teknikleri, “Güvenilirlik Analizi”, (Ed. Şeref Kalaycı), Asil Yayınları, Ankara.

KAYIŞ, A. (2010). SPSS Uygulamalı Çoklu Değişkenli İstatistik Teknikleri, “Güvenilirlik Analizi”, (Ed. Şeref Kalaycı), Asil Yayınları, Ankara.

LOTT, B., MAUSO, D. (2002). Gender development: social learning, encyclopedia of women and gender sex similarities and differences and the impact of society on gender, Worell, J. (Editor in chief), USA: Academic Press.

OAKLEY, A. (1985). Sex, Gender and Society, Gower Publishing Company Limited, England.

PARSONS, T. (1951). The Social System, Routledge Published, ABD.

SUSAN SEGAL, E. (2003). Ency llopedia of sex and gender men and women in the world’s cultures, “Cultural constructions of gender”, (Edited by Carol R.Ember, Melvin Ember), I: Topics and Cultures A–K, Kluwer Academic/Plenum Publishers.

